

Ποιότητα των συνθηκών απασχόλησης και των σχέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη

Περίληψη

Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση παρέχει μια εις βάθος ανάλυση της ποιότητας των συνθηκών απασχόλησης και των σχέσεων απασχόλησης στο απασχολούμενο εργατικό δυναμικό της Ευρώπης. Ως απασχόληση νοείται στην έκθεση η συμβατική σχέση ανάμεσα σε έναν εργοδότη και έναν εργαζόμενο, και ειδικότερα ο τρόπος με τον οποίο τα δικαιώματα και τα καθήκοντα που είναι σύμφυτα σε αυτή τη σχέση μετουσιώνονται σε πραγματικά δικαιώματα. Η ανάλυση βασίζεται κατά κύριο λόγο σε στοιχεία από την πέμπτη ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας (ΕΕΣΕ) που πραγματοποιήθηκε το 2010. Όπου κρίνεται ενδεδειγμένο γίνονται συγκρίσεις με τις προηγούμενες ΕΕΣΕ.

Η έκθεση έχει τέσσερις βασικούς στόχους:

- να εισαγάγει δείκτες για τις διάφορες διαστάσεις της ποιότητας της απασχόλησης*
- να προσδιορίσει προβληματικές ή προνομιακές καταστάσεις σε σχέση με την ποιότητα της απασχόλησης, καθώς και ομάδες εργαζομένων που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής*
- να εξετάσει την εξέλιξη μιας σειράς επιλεγμένων δεικτών ποιότητας της απασχόλησης*
- να διερευνήσει τη σχέση της ποιότητας της απασχόλησης με μια σειρά χαρακτηριστικών των μεμονωμένων εργαζομένων, των εργοδοτών τους, με τα ευρύτερα εργασιακά χαρακτηριστικά τους, καθώς και τις αποκλίσεις μεταξύ των χωρών.

Πλαίσιο πολιτικής

Η ευρωπαϊκή πολιτική δεν αφορά μόνο τον αριθμό των απασχολούμενων αλλά και τη βελτίωση της ποιότητας των θέσεων εργασίας. Η βελτίωση της ποιότητας των θέσεων εργασίας υπογραμμίζεται στην ευρωπαϊκή στρατηγική για την απασχόληση (κατευθυντήρια γραμμή 7) – «Αύξηση της συμμετοχής γυναικών και ανδρών στην αγορά εργασίας, μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας και βελτίωση της ποιότητας των θέσεων εργασίας» -, ενώ αποτελεί επίσης μέρος του «Θεματολογίου για νέες

δεξιότητες και θέσεις εργασίας», μιας από τις εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Σύμφωνα με την πολιτική απασχόλησης της ΕΕ, τα υψηλά ποσοστά απασχόλησης και οι θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας είναι δυνατό να συνυπάρχουν: οι ποιοτικές θέσεις εργασίας αποτελούν σημαντική προϋπόθεση για την ανάπτυξη και διατήρηση βιώσιμων επαγγελματικών σταδιοδρομιών, του ενδιαφέροντος των εργαζομένων και της παραγωγικότητας των εργαζομένων. Οι ποιοτικές θέσεις εργασίας συμβάλλουν επίσης στη μείωση των προβλημάτων υγείας που σχετίζονται με την εργασία και των επαγγελματικών ατυχημάτων, καθώς και στη συνολική βελτίωση της υγείας στους χώρους εργασίας.

Βασικά πορίσματα

- Στην Ευρώπη, το ποσοστό των εργαζομένων με συμβάσεις αορίστου χρόνου ανερχόταν σε 80% το 2010, έναντι 78% το 2005 και 83% το 2000.
- Μόλις το 5% των εργαζομένων στην Ευρώπη εργάζονταν χωρίς σύμβαση εργασίας το 2010: το ποσοστό αυτό ήταν σημαντικά υψηλότερο μεταξύ των εργαζομένων κάτω των 35 ετών (13%) και των εργαζομένων κατώτερης μόρφωσης (14%). Επιπροσθέτως, σε μια σειρά χωρών καταγράφηκαν πολύ μεγαλύτερα ποσοστά εργαζομένων που απασχολούνταν χωρίς συμβάσεις: Τουρκία (64%), Κύπρος (39%), Ελλάδα (28%), Μάλτα (27%), Αλβανία (27%) και Ιρλανδία (24%).
- Μόνον το 32% των Ευρωπαίων εργαζομένων το 2010 θεωρούσαν ότι είχαν καλές προοπτικές απασχολησιμότητας (η οποία ορίζεται ως η αντιλαμβανόμενη ικανότητα εύρεσης εργασίας με ανάλογη αμοιβή σε περίπτωση απόλυσης ή παραίτησης από την τρέχουσα εργασία).
- Η έρευνα προσδιόρισε πέντε βασικές κατηγορίες θέσεων εργασίας. Τα υψηλότερα επίπεδα ποιότητας απασχόλησης εντοπίζονται στην

κατηγορία «σχέση απασχόλησης υψηλής ποιότητας», που εμφανίζεται με μεγαλύτερη συχνότητα σε εργαζόμενους υψηλού μορφωτικού επιπέδου, ελεύθερους επαγγελματίες και τεχνικούς, υπαλλήλους γραφείου και διοικητικά στελέχη, εργαζόμενους στον δημόσιο τομέα και εργαζόμενους σε μεγάλους οργανισμούς.

- Τα χαμηλότερα επίπεδα ποιότητας απασχόλησης εντοπίζονται στην κατηγορία «επισφαλής, μη βιώσιμη σχέση απασχόλησης». Οι περισσότεροι εργαζόμενοι στην ομάδα αυτή είναι νέοι, ηλικιωμένες γυναίκες, υπάλληλοι καταστημάτων ή πωλήσεων, ανειδίκευτοι εργάτες, απασχολούμενοι στη γεωργία και υπάλληλοι σε πολύ μικρούς οργανισμούς.
- Δεν καταγράφονται σημαντικές διαφορές στην απασχόληση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ωστόσο, οι νέοι εργαζόμενοι καταγράφουν χαμηλότερη μέση βαθμολογία όσον αφορά την ποιότητα της απασχόλησης, ενώ οι εργαζόμενοι με ανώτερο μορφωτικό επίπεδο έχουν υψηλότερη συνολική ποιότητα απασχόλησης, σε σύγκριση με τους εργαζόμενους κατώτερου μορφωτικού επιπέδου.
- Η εργασιακή ανασφάλεια αναφέρεται συχνότερα από νέους εργαζόμενους (21%), εργαζόμενους κατώτερου μορφωτικού επιπέδου (20%), εργαζόμενους σε στοιχειώδη επαγγέλματα (26%) και εργαζόμενους στη μεταποίηση (23%).
- Οι σκανδιναβικές χώρες (Φινλανδία, Δανία, Σουηδία και Νορβηγία) συγκεντρώνουν την υψηλότερη βαθμολογία όσον αφορά την ποιότητα της απασχόλησης, ενώ οι χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης (Τουρκία, πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, Μαυροβούνιο, Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία και Ελλάδα) τη χαμηλότερη.
- Οι ευκαιρίες των εργαζομένων να επικοινωνούν με τους προϊστάμενους τους για ζητήματα που αφορούν την εργασία και να συμμετέχουν στην επίλυσή τους παραμένουν περιορισμένες. Ποσοστό κάτω από το ήμισυ επί του συνόλου των μισθωτών της ΕΕ (45%) δηλώνουν ότι υπάρχει εκπρόσωπος των εργαζομένων στον χώρο εργασίας τους. Οι εργαζόμενοι που αναφέρουν την παρουσία εκπροσώπου των εργαζομένων τείνουν να απασχολούνται σε μεγαλύτερους οργανισμούς και στη δημόσια διοίκηση· εντοπίζονται επίσης κυρίως μεταξύ των μεγαλύτερων σε ηλικία υπαλλήλων με υψηλό μορφωτικό επίπεδο και εξειδίκευση.
- Οι εργαζόμενοι σε επισφαλείς μορφές απασχόλησης είναι αδικαιολόγητα εκτεθειμένοι σε αντίξοα γενικά περιβάλλοντα εργασίας, με συνέπεια λιγότερο θετικά αποτελέσματα όσον αφορά την ικανοποίηση, τη δυνατότητα παραμονής στην εργασία και την υγεία και ευημερία.

- Οι θέσεις εργασίας που αποκλίνουν σημαντικά από τις τυπικές μορφές απασχόλησης παρουσιάζουν λιγότερο ευνοϊκά αποτελέσματα όσον αφορά την ικανοποίηση από την εργασία, τη δηλούμενη δυνατότητα παραμονής στην ίδια θέση εργασίας ως την ηλικία των 60 ετών, τις άδειες ασθένειας, και την υγεία και ευημερία.

Δείκτες πολιτικής

- Η έρευνα καταδεικνύει τη συνεχιζόμενη πόλωση του εργατικού δυναμικού σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες μεταξύ, αφενός, των θέσεων εργασίας στο υψηλής εξειδίκευσης και εξαιρετικά ευέλικτου ωραρίου τμήμα της αγοράς εργασίας και, αφετέρου, των θέσεων εργασίας στο αριθμητικά ευέλικτο, χαμηλής εξειδίκευσης τμήμα της αγοράς με ασήμαντο περιεχόμενο εργασίας και πεινχρή αμοιβή. Αυτή η πόλωση πρέπει να αντιμετωπιστεί στις πολιτικές απασχόλησης με στόχο τη διατήρηση, μακροπρόθεσμα, ενός βιώσιμου εργατικού δυναμικού.
- Οι πολιτικές που αφορούν την ευελιξία με ασφάλεια (flexicurity) πρέπει να αντιμετωπίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις των θέσεων εργασίας χαμηλής ποιότητας στην ευημερία, την υγεία και τον βαθμό ικανοποίησης των εργαζομένων από την εργασία. Η μη αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος δεν θα έχει μόνο δυσμενείς επιπτώσεις στην παραγωγικότητα εργασίας, αλλά μπορεί επίσης να υπονομεύσει την δυνατότητα των εργαζομένων να παραμείνουν απασχολούμενοι για μεγαλύτερο διάστημα.
- Η ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων και η συνεχής κατάρτιση είναι ουσιαστικά μέτρα για την αύξηση της απασχολησιμότητας και, συνεπώς – με τη βελτίωση της πρόσβασης σε συμβάσεις εργασίας – τη βελτίωση της ποιότητας της απασχόλησης. Παρά την ύπαρξη ισχυρής πολιτικής δέσμευσης για τη δια βίου εκπαίδευση, μόνον το ήμισυ επί του συνόλου των Ευρωπαίων μισθωτών παρακολούθησαν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης μέσα στο 2010. Στις γυναίκες, τους εργαζόμενους μεγαλύτερης ηλικίας, τους εργαζόμενους χαμηλής ειδίκευσης, τους εργαζόμενους σε μικρές εταιρείες και τους εργαζόμενους στις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, τα ποσοστά είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Οι εργαζόμενοι σε μη σταθερές και επισφαλείς καταστάσεις της αγοράς εργασίας πρέπει να αποτελούν πρωταρχική στόχευση στις πρωτοβουλίες απασχόλησης.

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση «Quality of employment conditions and employment relations in Europe» (Ποιότητα των συνθηκών απασχόλησης και των σχέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη) διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1367>.

Για πρόσθετες πληροφορίες επικοινωνείτε με τη Sophia MacGoris, βοηθό έρευνας, στη διεύθυνση smg@eurofound.europa.eu.